

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ankara Sincan 1 ve 2 No'lu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumları başta olmak üzere Türkiye genelinde var olan bütün Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarında yaşanan hak ihlalleri ile insan haklarına aykırı keyfi uygulamaların tespiti ve önlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Mehmet Ruştü Tiryaki
Batman Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye genelinde toplam 13 adet bulunan Yüksek Güvenlikli Kapalı İnfaz Kurumları, 5275 sayılı İnfaz Kanununun 9'uncu maddesinde; “(1) iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesisler” olarak tanımlanmıştır.

Aynı zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde, Türk Ceza Kanununda yer alan; insanlığa karşı suçlardan (madde 77, 78), kasten öldürme suçlarından (madde 81, 82), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan (madde 188), devletin güvenliğine karşı suçlardan (madde 302, 303, 304, 307, 308), anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315), mahkûm olanların cezalarının bu kurumlarda infaz edileceği düzenlenmiştir.

Türkiye’ de mevcut olan hücre tipi hapishaneleri olarak da adlandırdığımız F Tipi hapishaneler de yüksek güvenlikli hapishaneler olarak isimlendirilmektedir; ancak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, hapishane tiplerine ilişkin yaptığı ayrımda F Tipi Yüksek Güvenlikli Hapishaneleri, Yüksek Güvenlikli Hapishanelerden ayrı bir tip olarak düzenlenmiştir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/haritaliste>, - Son Erişim Tarihi: 23.07.2022) Bu sebeple yüksek güvenlikli hapishanelerin, F tiplerinden ayrılarak yeni yakın bir döneme işaret ettiğini söylemek mümkündür.

GEREKÇE

Yüksek Güvenlikli Hapishaneler faaliyete başladığından bu yana birçok bölgede çeşitli hak ihlalleri ile gündeme gelmiştir. Meydana gelen hak ihlallerinin bir kısmının genel hapishane ve kapatılma alanlarında gerçekleşen ihlallerle ortaklaştığı görülmekle birlikte, bir kısmı ise yüksek güvenlikli hapishanelerde hâkim olan özel bir infaz politikasına işaret etmektedir.

Ankara Sincan Yüksek Güvenlikli Kapalı İnfaz Kurumlarından gelen başvurular üzerine Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, çeşitli zamanlarda farklı mahpuslarla görüşmeler yapmış ve kurum uygulamalarına yönelik incelemelerde bulunmuştur. Yapılan bu görüşme ve incelemeler neticesinde hazırlanan raporda mahpusların aşağıdaki beyanlarına yer verilmiştir:

“Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşmede Mahpus İ.Y;

3 kişilik odalarda birer kişi kaldıklarını, cezaevinde ayrıca tekli odaların olduğunu, sevk sonrası cezaevi idaresinin “gözlem amacıyla üçlü odalarda kaldıklarını” aktardığını, gözlem sonrası “tehlikeli” görülenlerin tekli odalara alınacaklarını, şuan kaldıkları 3’lü odaların yaklaşık 18 metrekare olduğunu, ortak alan olan mutfak bölümünde kamera olduğunu ve bu kameraların odaların içlerini de gördüğünü, zaman zaman cezaevi idaresinin kameraların görüntü alabilmesi için kendilerine “ışıkları kapatmayın” uyarısında dahi bulunabildiğini, çok küçük olan bir havalandırmanın olduğunu, havalandırmanın gökyüzünü neredeyse göremediğini, duvarların çok yüksek olması nedeniyle hiç güneş almadığını, havalandırmaya günde bir saat çıkabildiklerini, sosyal etkinliklere izin verilmediğini ancak son dönemde halk eğitimin kurs açacağı şeklinde ifadeler duyduklarını, haftada 1 saat 2’şer kişi olarak spora çıkabildiklerini, kitapların çoğunun keyfi yasaklandığını, kendilerine teslim edilmeyen kitapların teslim edilmeme gerekçeleri hakkında bilgi sahibi olamadıklarını, içerisinde Kürtçe geçen her herhangi bir kitabın hiçbir şekilde teslim edilmediğini, kütüphaneden on beş günde bir 2 kitap almalarına izin verildiğini, odalarında aynı anda en fazla 18 kitap bulundurabildiklerini ancak bu sayıya en ufak bir broşürün, sözlüğün bile dâhil edildiğini, dergilerin ise hiç birinin verilmediğini, Yeni Yaşam Gazetesi’nin taleplerine rağmen verilmediğini, radyo olarak ise yalnızca Süper Fm isimli radyoyu dinlemeye mecbur bırakıldıklarını, yemeklerin kötü ve yetersiz porsiyonlarda geldiğini, bu nedenle iyi beslenemediklerini, ayrıca hijyen bakımından yetersiz temizlik malzemesi verilmesi nedeniyle sıkıntı yaşadıklarını; örneğin yönetmelikte yeri olmamasına rağmen yalnızca tek havlu almalarına izin verildiğini, bu havlunun hem banyoda hem günlük kullanımda kullanılmasının

hijyenik olmadığını, mesafeli olmak kaydıyla yarım saat açık görüş haklarının olduğunu, kapalı görüşün yapıldığını, mektupların gidiş-gelişinde sorun yaşanmadığını, hastaneye gidiş-geliş sonrası uzun karantina uygulamasının olduğunu, rapor tarihi itibariyle herkese 3. doz Covid aşısının yapıldığını ifade etmiştir.

Aynı hapishanede 15 Nisan 2022 tarihinde yapılan görüşmede Mahpus Ş.M;

Hapishane mimarisinin ve uygulamaların sıkıntılı olduğunu, her ay artarak farklı bir elektrik faturası geldiğini, berbere çıkarılmadıklarını, birbirlerini tıraş ettiklerini, camın demirlerine her sabah çekiçe vurulduğunu, itiraz edildiğinde alışın denildiğini, bazı personellerin aramayı dağıtma şeklinde yaptığını, üç kişiden fazla spora ve havalandırmaya çıkılamadığını, iki haftadır arkadaşlarının mazereti nedeniyle tek başına faaliyet yaptığını, Meclis televizyon kanalını izleyemediklerini, haftada bir gün yarım saat çalışan doktor olması sebebiyle revire çıkmakta sorun olduğunu, buzdolabını elektrik fiyatları sebebiyle kapatmak zorunda kaldıklarını, kantinden bir şey alamadıklarını, şortun görsel disiplini bozduğunun belirtildiğini, taze meyve sebzenin ayda iki kere geldiğini, sohbet hakkının hiç olmadığını, gazetenin verilmediğini, kitaplarının verilmediğini, 18 kitap hakkının olduğunu 1 sözlük 1 de dini kitap hakkının olduğunu, İbrahim Yağız'ın Kürtçe kitabına el konulduğunu, hücrelerde demir parmaklık ve tellerin olduğunu, 1 saat havalandırmanın olduğunu, iç postanın paralı hale geldiğini, aylarca dilekçelerine yanıt verilmediğini, bazı personellerin provakatif yaklaşımlarının olduğunu, yemeklerin az verildiğini, 1. Müdürün kimseyle görüşmediğini, 2. Müdürün koşullara tepki gösterilirse kendileri için iyi olmayacağını belirttiğini, yemek verilen plastik kapların son kullanım tarihinin geçtiğini ifade etmiştir.

Sincan 2 No'lu Yüksek Güvenlikli Hapishanesi'de tutulan İ.A ve İ.Y ile 2022 Mayıs ayında tekrar görüşme yapılmış olup, mahpuslar;

12 metre karelik tek kişilik odalara alındıklarını, tek koridorda 6 hücre bulunduğunu, günde 1 saat havalandırmaya çıkabildiklerini, günün 23 saati tek kişilik hücrede tutulduklarını, hücre pencerelerinde demir parmaklıklarla birlikte kalın bir tel örgünün de bulunduğunu, kendilerinin yan yana odalarda bulunan 3 kişi olarak havalandırmaya çıkabilirken, FETÖ örgütü suçlaması ile hapishanede bulunan mahpusların 6 kişi beraber havalandırmaya çıkarıldıklarını, havalandırmanın 8x4,5 metre ebatlarında olduğunu, günlük hayatı zorlaştırıcı ve katı izolasyon şeklinde uygulamaların olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca son dönemde oda aramalarının sayısının arttığı, daha önce haftada 1 kez arama yapılırken şu anda haftada 3-4 kere arama yapıldığı, haftada 1 gün 1 saat spor haklarının

olduğu; ancak bunun da çoğunlukla aramalara denk getirildiği için kullanılmadığı, tek kişilik odalarda olan radyoda yalnızca iki kanalın çektiği, etkinlik haklarının pandemi gerekçe gösterilerek kullandırılmadığı iletilmiş ve kişisel eşyalarının verilmesi için İnfaz Hakimliği'ne başvuru yaptıkları, İnfaz Hakimliği kararı olumlu olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından bu kararın uygulanmadığı ve eşyalarının verilmediği, ayrıca bir spor kıyafeti bulundurmalarına izin verilmediği, kendilerine gelen kolilerin doğrudan cezaevi idaresi tarafından iade gönderildiği, yine içeriden dışarıya da koli gönderilmesine izin verilmediği, tüm kolilerin geri gönderilmesi sebebiyle mevsim değişikliklerine uygun kıyafet, eşya ve diğer zorunlu ihtiyaçları temin edemedikleri, pandemi döneminde görüş odalarında kullanılmaya başlayan şeffaf filmlerin kalıcı hale getirildiği, görüş odasında her masanın üstünde bir kamera bulunduğu ifade edilmiştir.

Aynı hapisanede 4 Ağustos 2022 tarihinde İ.A., İ.K., N.Ö., Ş.M., M.B., B.K. isimli mahpuslarla yapılan görüşmelerde;

2 gündür 6 kişi olacak şekilde 1 saat havalandırmaya çıkarılmaya başladıklarını, odalarında havalandırma bulunmadığı yalnızca günde 1 saat havalandırmaya çıkabildiklerini, haftada 1 saat spor haklarının olduğunu, odalarında yalnızca 18 kitap bulundurma haklarının bulunduğunu; dil sözlüğü, kanun, eğitim kitaplarının bu sayının içerisinde değerlendirildiğini, 2 ayda 1 kendilerine gelen kitapların taraflarına verildiğini belirtmişlerdir. Tutuklu statüsünde bulunan mahpusların ise yararlanması gereken haklarını kullanamadıklarını, yine onların da hükümlü gibi yalnızca 1 saat havalandırma ve spor haklarının bulunduğunu ifade etmişlerdir. 20-21-22-23/06/2022 tarihlerinde "Baskılar bizi yıldırılmaz, İşkenceler bizi yıldırılmaz, Devrimci tutsaklar teslim olamaz." şeklinde marş söyledikleri için "1 ay haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" şeklinde ve "1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma" şeklinde disiplin cezaları verildiği ve sonrasında hapisane koşullarının düzeltilmesi talepli 3 günlük açlık grevine girdiklerini ve bu eylemden kaynaklı haklarında "1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma (kültürel ve sportif faaliyetlerin tümü)" ile "1 ay ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma " şeklinde disiplin cezaları verildiği belirtilmiştir.

Sincan 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Hapishanesi'nde 2022 Nisan ayında mahpuslar H.U.Ö, A.A., C.İ., M.B. ile yapılan görüşmelerde;

Cezaevinin tekli koğuş sistemi şeklinde olduğunu ve koğuşların birbirinden uzak, tam bir tecrit sistemi ile inşa edildiğini, her bloğun havalandırmasının dahi ayrı olduğunu iletmışlerdir. Her

odanın kendi havalandırmasının olmadığını, başka bir bölüme havalandırmaya götürüldüklerini, asamayacakları için kıyafet ve battaniyelerini yıkayamadıklarını, yıkadıklarında kendi odalarına asmak zorunda kaldıklarını ve bu durumun odayı nemli hale getirdiğini; ilerleyen süreçte nem ve rutubet nedeni ile ciddi rahatsızlıklar yaşayabileceklerini aktarmışlardır. Havalandırmaya tek başlarına çıkarıldıklarını, cezaevindeki PKKli tutsaklara yönelik uygulamanın bu şekilde olmasına karşın, örgütlü suçlar kapsamında tutulan diğer mahpusların birlikte ve 1,5 saat havalandırmaya çıkarıldıklarını ifade etmişlerdir.

Yine aynı şekilde haftada sadece 1 saat spor hakkı kullandırıldığını ve spora da tek başına çıkarıldıklarını, spora çıkarıldıkları gün havalandırma haklarının kullandırılmadığını, spor için çıkarıldığı yerin tahmini boyutlarının 10*5 metre olduğunu ve spor yapma gibi bir imkanın fiziken mümkün olmadığını, sohbet, etkinlik ve kütüphane gibi sosyal hakların kullandırılmadığını, 15 günde 1 kez 10 dakika telefon görüş hakkı kullandırıldığını, ayda 45'er dakikalık 1 açık 1 kapalı olmak üzere 2 kez görüş yaptırıldığını, berber ihtiyaçlarını gideremediklerini, zira koridorda kendilerini tıraş etmek istediklerini, kendilerine cezaevinde masumiyet karinesinin ihlali niteliğinde olacak şekilde suç ismi yazılarak bir kimlik hazırlandığını ve verilmek istendiğini, ayrıca sürekli bu kimlik ile dolaşmalarının istendiğini ifade etmişlerdir.

Mahpus A.A.; kütüphaneye götürülmediğini, ayrıca talep ettiği kitapların çok geç ancak 2 ayda geldiğini iletmıştır.

Mahpus H.U.Ö ise;

Kürtçe hiçbir kitabın kendisine verilmediğini, sürgün geldiği cezaevindeki kitapları arasında bulunan Mem û Zîn isimli kitabın ve radyonun dahi kendisine verilmediğini iletmıştır. Ayrıca kendisinin tutuklu olduğunu ancak hükümlüler gibi muamele gördüğünü, günde sadece 1 saat havalandırma hakkı kullandırıldığını, diyabet hastası olduğunu, hastaneye gidebilmek için Kasım ayından itibaren 4 kez talepte bulunduğunu, ancak işbu görüş tarihinden 2 hafta önce ancak hastaneye götürüldüğünü, yemeklerin çok yağlı olduğunu, diyet yemeği olmadığını ifade ederek, kantinden yalnızca peynir alarak sürekli peynir ekmek tüketmek zorunda kaldığını, buna defaaten itiraz ettiğini ancak sonuç alamadığını, yine kantin fiyatlarının da çok fahiş olduğunu belirtmiştir.

Aynı hapis hanede 4 Ağustos 2022 tarihinde B.S., C.İ, H.A, A.A, isimli mahpuslarla yapılan görüşmelerde;

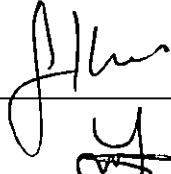
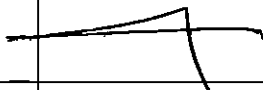
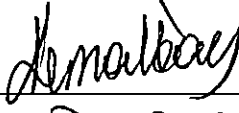
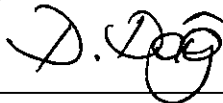
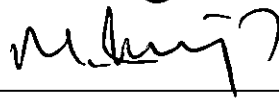
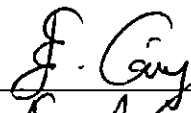
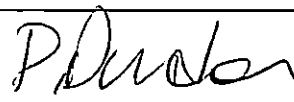
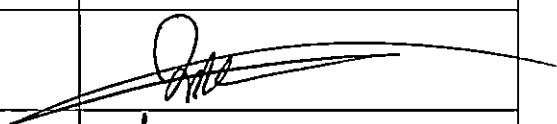
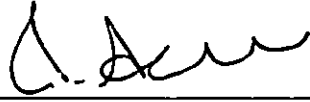
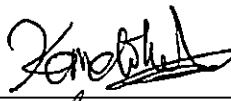
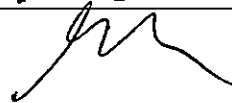
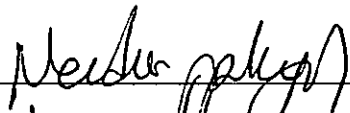
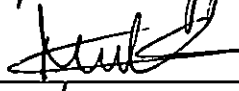
Günde 1 saat, 3 veya 5 kişi olacak şekilde ortak havalandırmaya çıkabildiklerini, odalarında havalandırma bulunmadığı yalnızca günde 1 saat havalandırmaya çıkabildiklerini, haftada 1 saat spor haklarının olduğunu, odalarında yalnızca 20 kitap bulundurma haklarının bulunduğunu; dil sözlüğü, kanun, eğitim kitaplarının bu sayının içerisinde değerlendirildiğini, 2 ayda 1 kendilerine gelen kitapların taraflarına verildiğini belirtmişlerdir. Kürtçe yazılmış kitapların tercüman bulunmadığı gerekçesiyle taraflarına verilmediğini iletmışlerdir. H.T. isimli tutsağın odasında bulunan ranzasının yerini daha ışık aldığı için karşı duvara taşıması nedeniyle 31.07.2022 tarihinde darp edildiği ifade edilmiştir.

Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (1955), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2006/2 sayılı Avrupa Hapishane Kuralları, AİHS ve ulusal mevzuat mahpusların tutulma koşullarının insan haklarına uygun şekilde gerçekleşmesi gerektiğini düzenlemektedir.

Mahpus beyanları değerlendirildiğinde; Sincan Yüksek Güvenlikli Hapishanelerindeki uygulamaların 1987 Avrupa Cezaevi Standart Kuralları'na aykırı olduğu ortadadır. Standart Kuralları'nın 1. Maddesinde; "Hürriyetten yoksunluk, insana saygıyı sağlayıcı maddi ve manevi koşullarda ve bu kurallara uygunluk içerisinde gerçekleştirilecektir." denilmektedir. Kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılması zaten bir cezalandırma olduğu için ayrıca tutulma koşulları ile ikinci kez cezalandırmaya maruz bırakılması açıkça yasaklanmıştır.

Türkiye'de neredeyse hapishanelerin tamamında sportif, kültürel ve sosyal faaliyetler engellenerek mahpuslar sosyal izolasyona tabi tutulmaktadır. Nitekim Sincan Yüksek Güvenlikli Hapishanelerinde karşılaşılan uygulamalar da bunun bir parçasıdır. Bu uygulamaların hukuki dayanağının olmadığı ve keyfi uygulamalara dayandığı açıktır. Ancak en önemlisi Sincan Yüksek Güvenlikli Hapishanesi'nde sosyal izolasyona duysal izolasyonun eşlik etmesidir. Yüksek Güvenlikli Hapishanelerin genelinde karşılaşılan fiili tecrit hali Sincan Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde uygulama haline gelmiştir.

Evrensel modern ceza hukukunun özü, tarihsel ilerlemeyle birlikte gelişen demokratik hukuk devletlerinde insanlık onurunu zedeleyen ilkel pratiklerden ve yöntemlerden kopuş olmuştur. Tarih boyunca çeşitli yer ve zamanlarda uygulanan insanlık dışı infaz ve cezalandırma usullerini reddederek bireysel ve toplumsal adalet duygusunu zedelemekten yeni bir infaz rejiminin tesisi amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması TBMM'nin yükümlülüğüdür.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SIDIK TAŞ	SİİRT	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	